

Nr 98.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 22 kap. 5 och 21 §§ strafflagen; given Stockholms slott den 9 februari 1934.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av 22 kap. 5 och 21 §§ strafflagen.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

K. Schlyter.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 22 kap. 5 och 21 §§ strafflagen.

Härigenom förordnas, *dels* att 22 kap. 5 § 3 och 4 mom. strafflagen skola upphöra att gälla, *dels ock* att 21 § i samma kapitel, vilket lagrum senast ändrats genom lag den 25 april 1930 (nr 96), skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

21 §.

Brott, som i 2 § 5 mom., 8 § 2 mom., 12 § 1 mom., 13 § 1 mom., 19 och 20 §§ omförmälas, må ej åtalas av annan än målsägande. Brott, som i 12 § 2 mom. sägs, må ej åtalas av annan än målsägande, där ej fråga är om brukande av fortskaffningsmedel. Brott, varom i 13 § 2 mom. sägs, må ej åtalas av annan än målsägande, där ej någon vid försäljning eller annan föryttring av livsmedel avyttrat ont för gott, mängt för omängt eller det, varuti han vetat fel vara, utan att sådant uppenbara.

Brott, varom i 11 § förmäles, må ej åtalas av annan än målsägande, där gärningsmannen kommit i besittning av godset på grund av avtal enligt vilket äganderätten skall övergå å honom sedan för godset betingad betalning blivit helt eller delvis erlagd.

Brott, som i 10 § — — — öppnat blivit.

Brott, som i 8 § 1 mom. — — — av äktenskapet.

Denna lag träder i kraft, vad angår stadgandet i 21 § 2 mom., den 1 juli 1934 samt i övrigt den 1 juli 1935.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 26 januari 1934.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Schlyter, anmäler efter gemensam beredning med cheferna för finans- och handelsdepartementen fråga om vissa ändringar i 22 kap. strafflagen, avseende *dels* införande i 21 § av särskild bestämmelse angående åtalsrätt vid förskingring av gods som förvärvats på avbetalning och *dels* upphävande av de i 5 § 3 och 4 mom. upptagna bestämmelserna om straff för brukande av mått eller vikt som icke behörigen stämplats, märkts eller omjusterats ävensom härav föranledd ändring i 21 §. Föredraganden anför:

Åtalsrätt vid förskingring av gods som förvärvats på avbetalning.

Vid olika tillfällen och ur skilda synpunkter hava anmärkningar riktats mot det sätt på vilket det s. k. avbetalningssystemet utvecklats i vårt land.

Genom en motion i andra kammaren (nr 272) bragtes saken år 1927 under riksdagens behandling. Motionären — som emot avbetalningssystemet anförde bland annat, att det lätt uppmuntrade till lyxkonsumtion och obetänksamma inköp samt därigenom motverkade sparverksamheten — hemställde att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att utredning måtte verkställas rörande avbetalningssystemets omfattning och verkningssätt samt att resultatet av denna utredning jämte därav eventuellt föranledda förslag måtte delgivas riksdagen.

I den skrivelse (nr 183) som riksdagen i anledning av motionen avlät till Kungl. Maj:t uttalades, att avbetalningssystemet enligt riksdagens mening utvecklat sig på ett sådant sätt att det kunde befaras medföra allvarliga vådor av den art att åtgärder i reglerande syfte från det allmännas sida kunde befinnas av behovet påkallade. För ett allsidigt bedömande av hithörande frågor syntes emellertid en utredning sådan som i motionen ifrågasatts först böra verkställas. Riksdagen hade därför funnit sig böra tillstyrka att åtgärder vidtoges i motionens syfte. Riksdagen framhöll i skrivelsen vidare att den vore fullt på det klara med att stora svårigheter komme att möta en dylik utredning i det att det måhända ej vore möjligt att

erhålla uttömmande uppgifter angående avbetalningssystemets omfattning och verkningssätt. Tillräckligt omfattande material syntes dock utan större svårigheter kunna erhållas för ett bedömande av frågan hurvida ett ingripande från det allmännas sida borde komma till stånd. På vad sätt dylikt ingripande skulle kunna ske utan att menligt inverka på den lojala avbetalningshandeln vore svårt att bedöma. Förslag hade framkommit att söka inskränka avbetalningsköp av lyxartiklar genom att begränsa den tid på vilken ett avbetalningsköp finge avslutas. Ett av de allvarligaste klagomålen mot avbetalningsrörelsen riktade sig mot agentverksamheten och agentkårens sammansättning. Då det syntes sannolikt att flertalet av de med systemet förenade olägenheterna i viss mån bottnade däri att såsom agenter understundom användes mindre lämpliga och föga ansvarskännande personer, skulle bestämmelser angående agentverksamheten säkerligen medföra ett bättre sakernas tillstånd över huvud taget inom avbetalningshandeln. En utveckling till det bättre vore troligen att emotse statsingripande förutan så snart rörelsen vunnit erforderlig stadga i organisatoriskt hänseende, men föreskrifter angående agentverksamheten kunde förväntas påskynda en sådan utveckling. Under åberopande av vad i skrivelsen anförts anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t täcktes föranstalta om utredning rörande avbetalningssystemets omfattning och verkningssätt.

Den av riksdagen begärda utredningen igångsattes hösten 1927 inom handelsdepartementet och inriktades i överensstämmelse med riksdagens hemställan på att söka utröna avbetalningssystemets omfattning och verkningar. Sålunda utsändes till företag som enligt vad kunnat utrönas mera normalt bedrevo avbetalningsaffärer tryckta formulär upptagande frågor rörande dels företagens totala handelsomsättning samt avbetalningsaffärernas andel därav för åren 1913, 1920 och 1924—1927, dels ock avbetalningsaffärernas bedrivande och anordning, tillämpade prissättningsgrunder och avbetalningsvillkor, med avbetalningssystemet förenade fördelar och olägenheter ävensom önskemål om ändringar i gällande lagstiftning på området. Vidare införskaffades uppgifter rörande främmande länders lagstiftning i ämnet och uppgift å antalet fångar, vilka under åren 1916—1927 frigivits från statens fångvårdsanstalter efter att hava avtjänat straff för bedrägeri eller förskingring i samband med avbetalningsköp.

Resultatet av en inom handelsdepartementet verkställd bearbetning av det inkomna statistiska materialet har sammanfattats i en den 4 februari 1930 dagtecknad *p r o m e m o r i a*. I denna framhålles att de inkomna uppgifterna icke lämnade en fullständig och tillförlitlig bild av avbetalningssystemets omfattning och verkningar. Sålunda lämnade utredningsmaterialet icke upplysning om avbetalningsaffärernas relativa omfattning inom landets totala handelsomsättning eller ens inom de varubranscher, som närmast berörts av utredningen. Även i övrigt företedde materialet vissa

ojämnheter och brister. Uppgifterna rörande brottsligheten vore ofullständiga såtillvida, att de icke upptoge sådana brott som medfört villkorlig dom eller som straffats med böter. Av utredningen framginge emellertid, att avbetalningsaffärerna under de senare av utredningen berörda åren visat en mycket utpräglad ansvällning. Deras totalbelopp skulle enligt en vid promemorian fogad, på de lämnade uppgifterna grundad tablå uppgå — i runda tal — till 5 miljoner kronor år 1913, 22 miljoner kronor år 1920, 34 miljoner kronor år 1924 och 59 miljoner kronor år 1927. Starkaste ökningen företedde avbetalningsaffärer som gällde motorfordon, dammsugare, grammofoner, separatorer, lantbruksmaskiner, böcker och konfektionsvaror. Enligt de från fängvårdsanstalterna införskaffade uppgifterna företedde jämväl den med avbetalningsaffärerna sammanhängande brottsligheten en stark stegring under de senare åren.

Genom beslut av Kungl. Maj:t den 12 september 1930 överlämnades samtliga handlingar i ärendet till kommerskollegium som anbefalldes att fullfölja utredningsarbetet samt därefter till Kungl. Maj:t inkomma med yttrande i ämnet ävensom de förslag som av utredningen kunde förmedlas.

I anledning av detta uppdrag införskaffade kommerskollegium från fängvårdsstyrelsen vissa kompletterande uppgifter rörande personer som avtjänat straff för bedrägeri eller förskingring i samband med avbetalningsaffärer. Vidare underkastades det från handelsdepartementet överlämnade uppgiftsmaterialet ytterligare bearbetning särskilt vad angår framställda yrkanden om reformer i lagstiftningen.

Inom kommerskollegium upprättades härpå en den 7 september 1932 dagtecknad promemoria i ämnet. I denna promemoria anfördes bland annat följande.

Att avbetalningssystemet, även om det finge anses hava en betydande ekonomisk funktion att fylla, vore förenat med avsevärda olägenheter kunde anses ådagalagt genom den i ämnet verkställda utredningen. De ur social synpunkt yppade vådorna syntes bäst illustreras genom de uppgifter angående förskingrings- och bedrägeribrott i samband med avbetalningsaffärer som införskaffats. Ifrågavarande uppgifter vore visserligen bristfälliga bland annat i så måtto att de endast avsåge antalet fångar som frigivits från statens fängvårdsanstalter efter avtjänande av straff för dylika brott. I statistiken inrymdes således ej brott som endast förskyllt böter eller där villkorlig dom tillämpats; ej heller vunnes någon kännedom om anmälda fall av förskingring eller bedrägeri där den skyldige ej kunnat anträffas eller fällas till ansvar. Emellertid vore dock de i en vid promemorian fogad bilaga sammanställda siffrorna i så måtto belysande för förhållandena som de angåve en oroväckande ökning från och med år 1925. Under åren 1927—1929 hade likväl inträffat en viss stabilisering. Vid jämförelse med de siffror som angåves ungefär tio år tidigare framträdde emellertid den stegrade brottsfrekvensen mycket markerat.

Otvivelaktigt syntes vara att denna utveckling i hög grad varit beroende på de försäljningsmetoder som mångenstädes använts av avbetalningsaffärerna och deras ombud. Även om det ej vore möjligt att statistiskt be-

visa förhållandet, syntes det dock vara ovedersägligt att allvarliga missförhållanden i detta hänseende vore rådande. I den offentliga debatten hade ej sällan framdragits fall, där försäljare lyckats förvärfva godtrogna köpare att på avbetalning köpa föremål vilkas pris vida överstigit köparens betalningsförmåga. Det vore under sådana förhållanden naturligt, att uppmärksamheten i första hand kommit att riktas på åtgärder för främjande av en bättre agentorganisation. Dylika åtgärder syntes dock i främsta rummet böra komma till stånd genom ett initiativ från de organisationer inom näringslivet, i vilka avbetalningsfirmorna deltog. Här syntes handelskamrarna kunna fylla en uppgift och möjligen kunde genom ett frivilligt åtagande av dessa den registrering av avbetalningsagenterna komma till stånd som bland annat i riksdagens skrivelse vore ifrågasatt. Att däremot lägga en dylik uppgift på en statlig myndighet — varvid närmast länsstyrelserna skulle komma i fråga — torde få anses uteslutet, då någon effektiv kontroll från dessas sida i fråga om agenternas kvalifikationer ej syntes kunna utövas och en icke ofrånkomlig utvidgning av den statliga organisationen under rådande förhållanden i varje fall borde undvikas.

Ej heller vore gärna något verkligt effektivt inskridande på förevarande område möjligt, i händelse offentlig myndighets tillstånd skulle stadgas såsom villkor för rätten att driva försäljning på avbetalning. Frånsett att nyssnämnda erinran mot utvidgning av statsverksamheten ägde tillämpning jämväl i detta fall, syntes en dylik föreskrifts efterlevnad vara synnerligen svår att övervaka.

Även om man således i de nu berörda två hänseendena nödgades avstå från statens medverkan för vinnande av en sundare utveckling av avbetalningssystemet, syntes dock vissa utvägar stå till buds att åtminstone i någon mån stävja de missbruk som uppkommit. Den norska lagen om kjøp paa avbetaling den 21 juli 1916 hade infört en ordning som i detta sammanhang förtjänade att uppmärksammas. Enligt 17 § nämnda lag gällde, att den som yrkesmässigt sålde varor på avbetalning ej finge sluta försäljningsavtal för ett lägre avbetalningspris än 500 kronor, såvida han ej hade tillstånd härtill av polismyndigheten. Tillståndet kunde begränsas att gälla allenast vissa slag av varor och kunde återkallas, om det sätt varpå rörelsen bedrevs eller andra särskilda förhållanden gäve anledning till att befara missbruk. Även om det för våra förhållanden knappast kunde vara lämpligt att såsom skett i Norge låta polismyndigheten i viss mån bestämma den omfattning i vilken de enskilda företagen finge bedriva avbetalningsaffärer, så kunde det dock starkt ifrågasättas om avbetalningsköp överhuvudtaget borde medgivas i fråga om direkta konsumtionsvaror, lyxartiklar och varor understigande ett visst belopp, exempelvis 200 kronor. Att genomföra något direkt förbud mot avbetalningsköp i dylika fall syntes dock knappast vara görligt, särskilt med hänsyn till svårigheten även i detta fall att övervaka bestämmelsens efterlevnad. Däremot syntes man lämpligen kunna förhindra avbetalningsköpen i dessa fall genom att beröva det vid avbetalningsköpet förekommande äganderättsförbehållet dess rättsliga giltighet. Verkan av en föreskrift i sådant hänseende skulle vara den att säljaren i angivna fall förlorade äganderätten till det på »avbetalning» sålda föremålet, oaktat äganderättsförbehåll gjorts i avtalet. Dettas innebörd bleve alltså allenast den, att köpeskillingen finge erläggas successivt i särskilda poster och säljaren komme ej att i det sålda godset få någon speciell säkerhet för köparens skuldförbindelse. Sålde köparen föremålet eller förpantade han detsamma, komme han ej att drabbas av något ansvar för förskingring. En dylik ordning kunde säkerligen förväntas

komma att i någon mån avhålla säljarna från att på avbetalning sälja ifrågavarande varor till andra kunder än sådana vilkas solvens ansåges betryggande.

På sålunda anförda skäl hade kommerskollegium i ett vid promemorian fogat preliminärt förslag till ändring i 1 § lagen den 11 juni 1915 om avbetalningsköp — till vilket förslag kollegium, enligt vad i promemorian angavs, ej tagit slutlig ståndpunkt — upptagit bestämmelse av innehåll att vid avbetalningsköp äganderättsförbehåll ej skulle vara gällande därest godset utgjordes av kläder, skodon eller liknande förnödenhetsvaror för personligt bruk, av äkta pärlor eller ädla stenar eller av föremål i vilka sådana pärlor eller stenar vore infattade, av smycken av guld, silver eller platina eller av andra dylika lyxvaror. Äganderättsförbehåll skulle ej heller vara gällande om sammanlagda beloppet av de poster som köparen enligt avtalet hade att erlægga (avbetalningspriset) icke överstege 200 kronor.

I ännu ett hänseende ifrågasatte kommerskollegium ändring i lagen om avbetalningsköp. Under erinran att under förarbetena till lagen rätt tvekan icke endast om lämpligheten över huvud att stadga en värdegräns för lagens giltighet utan även om den valda siffran — 3,000 kronor — anfördes i den nämnda promemorian, att erfarenheten syntes hava ådagalagt att gränsen bestämts väl lågt. I händelse en höjning skulle anses önskvärd, syntes ligga närmast till hands att höja värdegränsen till 5,000 kronor. En dylik höjning kunde också anses anpassa sig till den utveckling på förevarande område som under de senare åren ägt rum. Det syntes t. ex. i rätt så stor omfattning inträffa att innehavare av biltrafiktillstånd inköpte person- och lastautomobiler på avbetalning varvid avbetalningspriset ofta överstege 3,000 kronor. Även maskiner och verktyg inköptes ej sällan av innehavare av smärre verkstäder på avbetalning till högre belopp än nämnda värdegräns. Med den utveckling avbetalningssystemet tagit syntes dylika köp få anses hänförliga till »små avbetalningsköp», vilka enligt vad som varit avsett vid tillkomsten av lagen om avbetalningsköp borde falla under nämnda lag. Anmärkas kunde även att i den norska lagen i ämnet motsvarande värdegräns, som ursprungligen varit bestämd till 6,000 kronor, genom en lagändring 1928 höjts till 10,000 kronor.

Den i promemorian omnämnda bilagan med vissa uppgifter angående förskingrings- och bedrägeribrott i samband med avbetalningsaffärer torde få såsom *bilaga B* fogas vid detta protokoll.

Den nu omförmälda promemorian angående avbetalningssystemet jämte den inom handelsdepartementet upprättade promemorian i ämnet med vissa till densamma hörande tablåer remitterades av kommerskollegium för yttrande till överståthållarämbetet och länsstyrelserna samt till handelskamrarna och åtskilliga sammanslutningar av näringsidkare. Sedan yttranden häröver inkommit har kommerskollegium i skrivelse

till Kungl. Maj:t den 21 februari 1933, med överlämnande av samtliga handlingar i ärendet, anført huvudsakligen följande.

Innan kollegium överginge till ett övervägande av de olika möjligheterna att råda bot på de brister som i avseende på avbetalningshandeln gjort sig gällande, ville kollegium understryka den tveksamhet som givetvis gjorde sig gällande i frågan huruvida ett ingripande från statens sida överhuvudtaget kunde förväntas medföra åsyftade verkningar på förevarande område. Huru än ett sådant ingripande lades, syntes alltid såväl ur principiella som praktiska synpunkter erinringar kunna resas mot åtgärden, och med hänsyn till de begränsningar som ett dylikt ingripande måste få kunde givetvis påvisas gränsfall vilkas rättsliga bedömande bleve olika. alltefter de råkade falla på den ena eller andra sidan om den uppställda gränsen. Kollegium hyste också den uppfattningen, att de olägenheter som med avbetalningshandeln varit och alltjämt vore förenade komme att så småningom i det väsentliga reglera sig själva. Den avbetalningsfirma, som uteslutande såge på att driva upp omsättningen utan att tillbörligt beakta kundernas betalningsförmåga, skulle snart nog komma underfund med att en dylik försäljningspolitik bleve en dålig affär. Och bland avbetalningsagenterna syntes även så småningom ett visst naturligt urval ske på så sätt att de som tillförde sina firmor förlustbringande försäljningar bleve avkopplade. Trots den skeptiska uppfattning kollegium sålunda hyste om behovet och möjligheterna av ett ingripande, hade kollegium dock i anledning av det kollegium meddelade uppdraget ej velat underlåta att framlägga ett förslag som trots att det, kollegium veterligt, vore behäftat med vissa svagheter dock kunde förväntas i någon mån leda till ett undanröjande av de olägenheter som gjorde sig gällande.

Såsom kollegium i den remitterade promemorian framhållit hade i fråga om avbetalningshandelns reformering uppmärksamheten i första hand kommit att riktas på åtgärder för främjande av en bättre agentorganisation. Kollegium hade i detta sammanhang påpekat att möjligen genom handelskamrarnas försorg en registrering av avbetalningsagenterna kunde komma till stånd. En sådan ordning liksom ock det från annat håll framförda men av kollegium avstyrkta förslaget med en registrering av agenterna hos offentlig myndighet hade icke i de avgivna yttrandena vunnit något bifall, tvärtom hade nästan alla som yttrat sig i denna punkt ansett denna linje icke framkomlig.

Ej heller hade den av kollegium i promemorian påpekade men icke förordade utvägen, att rätten att driva försäljning på avbetalning skulle göras beroende av offentlig myndighets tillstånd (koncession, enligt ett i Norge i viss omfattning prövat system), i de avgivna yttrandena vunnit någon mera allmän anslutning. Bland handelskamrarna hade denna anordning förordats av handelskamrarna i Borås, Sundsvall och Luleå. Till förmån för en sådan linje hade också uttalat sig länsstyrelsen i Umeå samt några enskilda sammanslutningar inom affärslivet.

Från andra håll hade emellertid detta uppslag avstyrkts, så bland annat av handelskammaren i Stockholm, Sveriges industriförbund. Kooperativa förbundet m. fl.

Kollegium ville för sin del vidhålla den ståndpunkt kollegium i den remitterade promemorian intagit och avstyrkte följaktligen koncessions-systemets tillämpning på avbetalningshandeln.

De missbruk som förekommit i avseende på avbetalningshandeln hade till stor del bestått däri att försäljning på avbetalning skett till personer

i svag ekonomisk ställning, varvid köparna sedermera avhänt sig eller pantsatt det på avbetalning inköpta godset och därmed gjort sig skyldiga till förskingring. Ville man skydda en obetänksam avbetalningsköpare mot risken att på dylikt sätt begå brottslig gärning, kunde det synas ligga närmast till hands att undanröja förskingringsstraffet i fråga om gods som köpts på avbetalning.

En dylik linje som kollegium givetvis haft under övervägande hade i de avgivna yttrandena alternativt ifrågasatts av Kooperativa förbundet och i ett inlägg i frågan i Svensk Juristtidning (1933 sid. 55) hade även polis-assessor K. G. Sandström uttalat sig för en sådan lösning av frågan.

Kollegium kunde emellertid ej finna den sålunda ifrågasatta vägen framkomlig. Det vore uppenbart att det skulle verka för allmänhetens rättskänsla i hög grad stötande, om förskingringsstraffet undanröjdes i fråga om allt gods som köpts på avbetalning. Att t. ex. den som köpte en lyxbil på avbetalning och sedermera sålde eller pantsatte den skulle vara straffri, torde stå i bestämd strid mot rådande rättsuppfattning och även stämma illa överens med strafflagens konstruktion av förskingringsbrottet överhuvudtaget, i det att likartade förfaranden med annan person tillhörigt gods (t. ex. försäljning eller pantsättning av förhyrt eller lånat gods) alltfort skulle vara kriminaliserat.

Nu kunde visserligen undantaget från förskingringsstraffet för försäljning eller pantsättning av gods som köpts på avbetalning begränsas på visst sätt, t. ex. genom att straffrihet medgäves allenast om avbetalningspriset uppginge till högst 300 kronor och endast under förutsättning att t. ex. hälften av avbetalningspriset gäldats av köparen. Emellertid skulle dylika begränsningar införa en osäkerhet i brottrekvisiten som kunde leda till olägenheter i den praktiska tillämpningen, och alltfort skulle kvarstå den förut anmärkta oegentligheten att vissa närbesläktade förfaranden skulle bli att anse som förskingring och att således försäljning eller pantsättning av gods som köpts på avbetalning skulle komma i en i viss mån privilegierad ställning. Denna synpunkt ledde närmast till att man borde angripa frågan från dess civilrättsliga sida. Om äganderättsförbehållet vid avbetalningsköp förklarades ogiltigt och alltså äganderätten i och med avtalet eller i varje fall i och med godsets överlämnande till köparen överginge till denne, behövde man ej göra något avsteg från den straffrättsligt grundläggande regeln att den som försålde eller pantsatte annan tillhörigt gods straffades för förskingring. Straffansvaret komme i så fall ej i fråga av den anledningen, att det vore sin egen tillhörighet som avbetalningsköparen försålde eller pantsatte.

Det vore närmast överväganden av denna innebörd som föranlett kollegium att i den remitterade promemorian föreslå en viss begränsning i äganderättsförbehållets giltighet. Att göra denna begränsning generell, d. v. s. att fränkänna äganderättsförbehållet giltighet för alla de fall där lagen om avbetalningsköp ägde tillämplighet, ansåge dock kollegium ej önskvärt. Av skäl som närmare angäves i promemorian hade den inskränkning i äganderättsförbehållets giltighet som förslaget åsyftade begränsats till vissa konsumtionsvaror, vissa lyxartiklar och varor för vilka avbetalningspriset understeg 200 kronor. En annan ändring som i promemorian ifrågasatts gällde värdegränsen för lagens tillämplighet. Denna, som för närvarande utgjorde 3,000 kronor, hade föreslagits höjd till 5,000 kronor. I anslutning härtill hade upprättats ett preliminärt för-

slag till ändrad lydelse av 1 § i lagen den 11 juni 1915 om avbetalningsköp, som skulle i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

Med avbetalningsköp — — — blivit erlagd.

Har avtalet — — — ägare därav.

Villkor, som i första stycket sägs, vare ej gällande, där godset utgöres av kläder, skodon eller liknande förnödenhetsvaror för personligt bruk, eller ock där det utgöres av äkta pärlor eller ädla stenar, av föremål, i vilka sådana pärlor eller stenar äro infattade, eller smycken av guld, silver eller platina eller andra dylika lyxvaror. Överstiger sammanlagda beloppet av de poster, som köparen enligt avtalet har att erlägga (avbetalningspriset) icke tvåhundra kronor, vare villkoret ej heller gällande.

Lagen äger icke tillämpning, när avbetalningspriset överstiger femtusen kronor.

Såsom av de inkomna yttrandena framginge hade länsstyrelsen i Göteborg samt poliskammaren i samma stad förordat en mera ingående omarbetning av lagen samt länsstyrelsen i Mariestad föreslagit att frågan om avbetalningsköpens begränsning gjordes till föremål för ytterligare utredning. Handelskammaren i Borås hade förordat att avbetalningssystemet inskränktes till att omfatta »rena produktionsvaror». Handelskammaren i Örebro hade utdömt systemet i dess helhet och tillstyrkt att äganderättsförbehållet berövades sin giltighet vid all avbetalningshandel. Av samtliga övriga länsstyrelser och handelskammare ävensom överståthållarämbetet, Sveriges industriförbund, Sveriges hantverksorganisation, Sveriges köpmannaförbund, Svenska handelsagenters förening och Sveriges elektriska entreprenörsförening m. fl. hade förslagets grundprinciper tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Härjämte hade emellertid från ifrågavarande länsstyrelser, handelskammare och sammanslutningar ett flertal yrkanden om jämkningar i förslaget framförts. Kooperativa förbundet hade ansett förslaget vara ett steg i rätt riktning, men i första hand yrkat äganderättsförbehållets ogiltighetsförklarande vid »köp av alla varor». Alternativt hade förbundet, såsom tidigare redan berörts, föreslagit borttagande av det kriminella ansvaret för förskingring av på avbetalning köpt gods (genom tillägg till 22 kap. 11 § strafflagen).

Ett flertal yrkanden hade i yttrandena framställts om ett tydligare angivande av de slag av varor i fråga om vilka äganderättsförbehållet icke skulle tillerkännas giltighet. För tillmötesgående av dessa önskemål hade kollegium funnit det preliminära förslaget böra undergå en viss omformulering och föresloge, att första satsen i det tillagda tredje stycket i 1 § i berörda lag erhöles följande ändrade lydelse:

Villkor, som i första stycket sägs, vare ej gällande, där godset utgöres av äkta pärlor eller ädla stenar, av föremål, i vilka sådana pärlor eller stenar äro infattade, eller av smycken utav guld, silver och platina, eller av fick- eller armbandsur eller av beklädnadspersedlar eller skodon.

Såvitt anginge lyxvaror, äkta pärlor, ädla stenar m. m. anslöte sig den valda avfattningen nära till ordalagen i 1 § förordningen den 17 maj 1923 om utgörande av en särskild stämpelavgift i vissa fall vid köp, byte eller införsel till riket av pärlor m. fl. lyxvaror. På grund av de framställda anmärkningarna hade orden »eller andra dylika lyxvaror» för att undanröja svårigheter vid tillämpningen uteslutits. Av samma skäl hade beteckningen »liknande förnödenhetsvaror för personligt bruk» fått utgå samt orden »kläder, skodon» utbytts mot »beklädnadspersedlar eller skodon», vilken beteckning anslöte sig till ordalydelsen i 1 § förordningen den 28 maj 1918 angående handel med vissa begagnade föremål m. m. På grund av ett flertal yrkanden hade angivna lyxvaror dessutom komplet-

terats med »fick- eller armbandsur», vilka ofta syntes vara föremål för förskingring i samband med avbetalningsaffärer.

Mot de föreslagna värdegränserna 200 och 5,000 kronor hade åtskilliga anmärkningar framställts. Kollegium ansåge sig på de i kollegii promemoria angivna skäl böra vidhålla den föreslagna övre värdegränsen men föresloge i överensstämmelse med vad från åtskilliga håll yrkats att den nedre värdegränsen höjdes till 500 kronor.

Beträffande det föreslagna tillägget såvitt anginge den ifrågasatta nedre värdegränsen, hade i ett flertal yttranden framställts den erinran att varje avbetalningsköpeavtal endast borde få avse *en* vara för att icke genom kumulering den nedre värdegränsen skulle kunna överskridas. Kollegium biträdde icke denna anmärkning. Det avgörande borde vara huruvida det i *avtalet* bestämda avbetalningspriset — utan avseende på om avtalet gällde en eller flera varor — över- eller understeg den angivna värdegränsen.

Några av de hörda sammanslutningarna hade förordat införandet av bestämmelser om begränsning av den tidrymd inom vilken köparen vid avbetalningsköp hade att fullgöra sin betalningsskyldighet. Kollegium funne sig icke böra tillstyrka en sådan föreskrift, då det icke syntes vara lämpligt att ytterligare komplicera lagstiftningen på förevarande område. I ett flertal yttranden hade vidare föreslagits utfärdandet av föreskrifter om att viss del av köpeskillingen skulle erläggas före överlämnandet av den inköpta varan. Kollegium ansåge sig böra avstyrka införandet av en dylik bestämmelse, då det syntes möta svårigheter att effektivt kontrollera att densamma vunne efterföljd. Vad handelskammaren i Göteborg anfört i fråga om gods som på avbetalning inköpts på auktion, syntes kollegium ej böra föranleda något undantag från den föreslagna regeln.

Under åberopande av det anförda hemställde kollegium, att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § lagen om avbetalningsköp i huvudsaklig överensstämmelse med det inom kollegium utarbetade förslaget.

I skrivelse som den 11 mars 1930 inkommit till handelsdepartementet har styrelsen för Föreningen Sveriges landsfiskaler föreslagit, att rätten att väcka åtal för förskingring av gods som förvärvats på avbetalning måtte förbehållas målsäganden. I skrivelsen omnämndes att frågan varit föremål för behandling å föreningens årsmöte 1929. I en för årsmötet framlagd motion hade anförts följande.

Under de senaste tio åren hade genom tillkomsten av lagen om avbetalningsköp och bruket att göra äganderättsförbehåll vid auktionsförsäljningar åklagarnas arbetsbörda icke oväsentligt ökat. Förskingring av gods som med dylikt förbehåll anskaffats vore ett brott som fölle under allmänt åtal. Då säljaren icke lyckades inkräva sin fordran, anlätade han ofta utvägen att genom anmälan få offentligt åtal till stånd, men lika ofta återkallade han sitt ansvarsyrkande om vederbörande efter polisingripandet likviderade sin skuld. Det kunde ifrågasättas huruvida icke nämnda åtalsmöjlighet i viss mån gäve näring åt den osunda vilt utbredda avbetalningshandeln. Det låge knappast i det allmännas intresse att polis- och åklagarmyndigheterna skulle användas för kostnads-

fri inkassering av enskildas fordringar, ofta tillkomna med användande av mer eller mindre förkastliga affärsmetoder. I det allmännas intresse låge däremot att en bedräglig köpare näpstes och att den enskilde, som genom sin verksamhet icke överskredde det tillbörligas gränser, hade nödigt rättsskydd. För tillgodoseende av dessa intressen vore det emellertid ej behöfligt att lägga brottet under allmänt åtal, utan borde lämpligen stadgas att i sådana mål talan endast finge anhängiggöras av målsägande.

Efter att hava omnämnt att föreningens styrelse fått i uppdrag att framlägga motionärens synpunkter, anförde styrelsen för egen del huvudsakligen följande.

Ingen finge bättre inblick i de missförhållanden som rådde i avseende å avbetalningshandeln än landsfiskalerna, vilka hade till åliggande att meddela handräkning enligt lagen om avbetalningsköp. Mycket ofta kunde det påvisas, att samvetslösa agenter genom enträgna övertalningar och bedrägliga uppgifter förmådde fattigt folk att rekvirera obehörliga föremål och gods som vore avsett för omedelbar förbrukning, och ej sällan kunde det ledas i bevis att köparen hållits i okunnighet om förefintligheten av gällande äganderättsförbehåll. Senare tvingades han under hot om åtal för förskingring att uppfylla de merendels hårda villkoren. Uppenbarligen hade förskingringsbrottens antal ökats i samma mån som avbetalningshandeln tilltagit. En begränsning av åtalsplikten måste såsom motionären framhållit genomföras. Beivrandet av brott som det förenämnda kunde näppeligen betingas av något mera allmänt intresse och ej heller motivera arbetskrävande utredningar och betydande kostnader för statens rättsvärdande organ. Åtminstone borde allmän åklagare fritagas från skyldighet att åtala sådana brott som bestode i obehörigt förfogande över gods påtagligen avsett för förbrukning, förädling eller omedelbart tillgodogörande, såsom fallet vore med färdiga kläder, tyger, spannmål och foderämnen. Slutligen kunde bringas under diskussion huruvida icke i avbetalningslagen borde införas stadgande därom att när det gällde rena lyxartiklar äganderättsförbehåll ej skulle gälla med mindre köpeskillingen uppginge till visst i lagen angivet lägsta belopp. Därigenom skulle missbruk kunna i avsevärd mån förhindras.

Enligt den ursprungliga lydelsen av 22 kap. 21 § strafflagen kunde förskingringsbrott varom förmåles i 11 § samma kap. åtalas endast av målsägande. Genom lag den 9 juni 1893 ändrades denna åtalsbestämelse så att allmän åklagare ägde tala å brottet där det av målsäganden angivits till åtal. Den sålunda stadgade inskränkingen i åtalsrätten upphävdes genom lag den 1 juni 1923 och förskingringsbrottet kom alltså att lyda under allmänt åtal.

Den senast vidtagna ändringen av åtalsrätten beträffande förskingring — vilken ändring tillkom på förslag av Kungl. Maj:t — var närmast föranledd av den starka ökningen under åren efter världskriget av antalet penningförskingringar. I den proposition (nr 201) varigenom ändringsförslaget förelades 1923 års riksdag framhölls, att under den diskussion som framkallats genom de många förskingringsfallen givits uttryck åt den iakttagelsen, att bestämmelserna angående försking-

ringsbrottets beivrande tydligen icke förmådde i någon högre grad stävja brottsligheten. Följderna av åtalsrättens begränsning hade blivit att ett stort antal brottsfall undandrogenes domstols prövning och den brottslige ginge fri från det straff lagen utsatte. Om för honom denna verkan skulle kunna uppnås, bleve mestadels en penningfråga. Genom att, så långt det krävdes och vore för honom möjligt, ekonomiskt förnöja dem vilkas förtroende han svikit, friköpte han sig från stränga straffpåföljder. Då målsäganden oftast vore benägen att behandla frågan ur synpunkten av sitt enskilda intresse, stode fältet öppet för en köpslagan vars utfall i allmänhet vore beroende av den offervillighet som kunde påräknas hos personer vilka stode den brottslige nära eller av skilda orsaker ville förebygga att saken droges inför offentligheten. Uppenbarligen befunde sig härutinnan icke alla förskingrare i samma ställning. Det pris straffriheten under dessa förhållanden betingade kunde icke gäldas av annan än den som ägde förbindelser med personer i sådan förmögenhetsställning att det för dem vore möjligt att träda emellan. För den fattige vore merendels denna väg stängd. Den olika behandling av samma brott som härav bleve en följd måste vara för rättskänslan stötande. I särskild grad bleve detta fallet, då de som undginge åtal tydligen i allmänhet tillhörde de i ekonomiskt hänseende bättre lottade samhällsklasserna och därför merendels icke kunde såsom förmildrande omständighet åberopa att saknaden av livets nödtorft drivit dem till brottet.

I en vid den nämnda propositionen fogad promemoria behandlades bland annat spørsmålet huruvida en utsträckning av åtalsrätten borde begränsas till de grövsta fallen av förskingring. Vad beträffar frågan om begränsning av åtalsrätten i de fall där det förskingrade har ringa värde anfördes därom, att en sådan anordning syntes förutsätta att en fix värdegräns angäves i lagen. En sådan värdegräns komme emellertid alltid att framstå såsom godtycklig. Vidare vore det tillgripnas värde icke ensamt för sig avgörande för brottslighetsgraden, utan de omständigheter under vilka tillgreppet skett påkallade i sin mån beaktande. Mot det anförda kunde avgörande betydelse icke tillmätas den omständigheten, att värdesynpunkten anlagts vid gränsdragningen mellan stöld och snatteri. Värdegränsen hade nämligen icke undantagslöst upprätthållits i 20 kap. strafflagen utan hade fått falla vid grov tjuvnad (4 §), vid återfall (6 §) och vid tillgrepp som förövats å skilda ställen eller tider (8 §). Ej ens i den mån värdegränsen upprätthållits, hade den vid tjuvnadsbrottet tillerkänts betydelse i åtalshänseende. Dessa omständigheter syntes tala emot att det tillgripnas värde erhöle avgörande betydelse i fråga om åtalsrätten vid förskingringsbrottet. — Ytterligare en begränsning av åtalsrätten kunde ifrågasättas, där man toge hänsyn till att 22 kap. 11 § omfattade både förskingring av anförtrott gods och förskingring av sådant gods som annorledes än genom avtal kommit i gärningsmannens besittning. Vid fall av sistnämnda typ saknades det moment

av förtroendemissbruk varmed äganderättskränkningen vid de förstnämnda vore förknippad. Så till vida skulle visst fog förefinnas att till mildare behandling utsöndra de fall där godset annorledes än genom avtal kommit i gärningsmannens besittning. Emellertid vore dessa fall av den ringa praktiska betydelse att en särskild åtalsbestämmelse för deras vidkommande knappast framstode såsom påkallad. — Viktigare praktiska resultat skulle uppnås, där man med svensk lagstiftning införlivade den i norsk rätt gällande regeln enligt vilken allmän åklagare vid förskingringsbrottet ägde att oberoende av angivelse väcka åtal endast där sådant påkallades av »allmänna hänsyn». En sådan regel vore, där den handhades av en högt kvalificerad åklagarkår, ägnad att i vidaste utsträckning tillgodose de olika synpunkter som i det särskilda fallet gjorde sig gällande. Den förutsatte emellertid en synnerligen vidsträckt prövningsfrihet vilken icke syntes vara förenlig med den eljest i svensk rätt gällande regeln att åklagaren, där sannolika skäl för brottets verklighet förefunnes, vore berättigad och pliktig att beivra brottet. Ett avvikande från denna grundsats syntes icke kunna ifrågakomma vid en lagändring av så begränsad omfattning som den då föreliggande.

Departements-
chefen.

Den i anledning av riksdagens hemställda verkställda utredningen rörande avbetalningssystemets omfattning och verkningssätt har bestyrkt att systemet såsom det utvecklats kommit att medföra avsevärda olägenheter. Den allvarligaste är kanske den som framträder i de under utredningen införskaffade — visserligen ej fullständiga men dock i sak upplysande — uppgifterna angående förbrytelser begångna i sammanhang med avbetalningsaffärer. Det framstår såsom en angelägenhet av särskild vikt att söka vidtaga åtgärder till motverkande av denna brottslighet. Härför erfordras dock att orsakerna till ifrågavarande förbrytelser — framför allt är här fråga om förskingringsbrott — såvitt möjligt klarläggas. Först sedan detta skett lär det bli möjligt att tillfredsställande bedöma vilka botemedel som kunna tänkas ifrågakomma.

För avbetalningsköpet är utmärkande att köpeskillingen erlægges i särskilda poster samt att äganderätten förbehålles säljaren till dess betalningen blivit helt eller delvis gulden. Uppdelningen av köpeskillingen medför att ett stort antal köpare icke i tillräcklig grad förmå överblicka de ekonomiska konsekvenserna av köpeavtalet. Många föranledas därför att på avbetalning förvärva egendom vars värde icke står i rimlig proportion till deras ekonomiska ställning. Då i sådant fall efter någon tids förlopp trycket av de regelbundet återkommande avbetalningarna varder alltmera kännbart, inträffar det icke sällan att köparen — till återvinnande av ekonomisk jämvikt — undandrager sig fortsatt betalning och skaffar sig gottgörelse för lidet ekonomiskt avbräck genom godsets försäljning. Än vanligare lär vara att köparen försäljer godset för att erhålla medel till betalning av någon förfallen

avbetalningspost samt därefter underlåter att erlægga ytterligare avbetalning i en oklar och måhända icke alltid helt omotiverad känsla att han blivit bedragen av säljaren. Men även personer som på förevarande sätt förskaffat sig endast sådant gods som kan sägas ha motsvarat deras behov och betalningsförmåga göra sig ej sällan skyldiga till förskingring. I sådana fall förhåller det sig mången gång så att under betalningstiden inträtt en icke förutsedd försämring i köparens ekonomi — han har exempelvis blivit arbetslös — och att hans åtgärd att avhända sig godset är föranledd av det iråkade ekonomiska nödläget. Det kan i detta sammanhang förtjäna framhållas att fall lära förekomma då säljaren, ehuru förhållandena bort giva honom anledning att fästa köparens uppmärksamhet på tillvaron — t. ex. i ett vidlyftigt tryckt kontrakt — av äganderättsförbehåll eller att lämna köparen upplysning om äganderättsförbehållets innebörd, underlåter detta. Där så är händelsen, torde köparen väl, åtminstone i vissa fall, kunna undgå ansvar för förskingring, men säljaren har med nu gällande åtalsregel möjlighet att få till stånd polisundersökning och måhända även åtal mot köparen.

I den förut omnämnda skrivelsen från styrelsen för Föreningen Sveriges landsfiskaler har anförts, att det mycket ofta förekommit att samvetlösa agenter förmått fattiga personer att på avbetalning inköpa för dem obehövlige föremål eller konsumtionsartiklar samt, sedan köparen förfogat över det inköpta på sådant sätt att det ej kunnat återställas och han jämväl blivit urståndsatt att erlægga resterande betalning, under hot om åtal för förskingring tvingat honom att fullgöra de ej sällan hårda kontraktsvillkoren. Det torde icke vara oberättigat antaga att den likgiltighet, säljaren i dylika fall ansett sig kunna visa för köparens förmåga att fullgöra betalningen, i ej ringa grad haft sin grund i gällande bestämmelser angående förskingringsbrott. Om köparen avhänder sig godset — en åtgärd som med hänsyn till köparens svaga ekonomiska ställning måste för säljaren framstå såsom ej osannolik — får säljaren genom det då föreliggande straffhotet i själva verket ett starkare grepp om köparen än han tidigare haft. Genom hot om angivelse för förskingring eller, om hotet ej medför åsyftat resultat, genom begäran om polisundersökning har säljaren möjlighet att kraftigare än förut pressa köparen och eventuellt honom närstående att fullgöra likviden. Det är att märka att, enär förskingringsbrottet är föremål för allmänt åtal, undersökning och eventuellt åtal utföres utan kostnad för säljaren och utan risk för honom att bliva föremål för rekonventionstalan.

Såsom i den nyssnämnda skrivelsen anmärkes, kan det icke anses tillfredsställande att polis- och åklagarmyndigheterna på dylikt sätt kunna användas för kostnadsfri inkassering av enskildas fordringar, ej sällan uppkomna genom mer eller mindre förkastliga affärsmetoder. Tydligt är det angeläget att gällande bestämmelser, i den mån de på sätt här förut antytts kunna antagas bidra till att osunda avbetalningsaffärer

komma till stånd, utan dröjsmål underkastas erforderlig revision. Härvid äro åtskilliga möjligheter tänkbara.

Till en början kunde ifrågasättas huruvida icke åklagarna såsom skett i Norge borde erhålla rätt att, när det gäller förskingringsbrott, i varje särskilt fall med hänsyn till brottets beskaffenhet pröva huruvida det kan anses överensstämma med det allmännas intresse att åtal kommer till stånd. En bestämmelse om sådan prövningsrätt för åklagarna torde emellertid näppeligen kunna begränsas att gälla allenast ett visst slags brott, och den vittutseende frågan om en allmän rätt till eftergift av åtal lärer böra vinna sin lösning i annat och större sammanhang.

Kommerskollegium har i sitt förut omnämnda utlåtande ställt sig tveksamt till behovet och möjligheterna av ett ingripande beträffande avbetalningshandeln. Trots detta har kollegium emellertid i anledning av det kollegium meddelade uppdraget ej velat underlåta att framlägga ett förslag vilket, ehuru det vore behäftat med vissa svagheter, dock kunde förväntas i någon mån leda till ett undanröjande av de olägenheter som gjorde sig gällande. Kollegium har sålunda, efter att hava avvisat andra under utredningen föreslagna åtgärder, ifrågasatt att äganderättsförbehåll vid avbetalningsköp icke skulle tillerkännas giltighet, om det försålda utgjordes av vissa förnödenheter eller lyxvaror eller om avbetalningspriset icke överstege 500 kronor. Förverkligades detta uppslag, skulle därav otvivelaktigt följa att antalet förskingringsbrott i sammanhang med avbetalningsaffärer avsevärt minskades. Om ett äganderättsförbehåll icke vore gällande, skulle äganderätten till det köpta godset övergå till köparen omedelbart vid avtalet, oavsett om betalning erlagts eller ej. Och den som är ägare till viss egendom kan rättsligen ej göra sig skyldig till förskingring med avseende å densamma. Såsom i kommerskollegii utlåtande jämväl anmärkes kunna emellertid mot förslaget riktas vägande anmärkningar. Uppenbarligen är det ett mycket beaktansvärt önskemål att de regler som gälla angående äganderättens övergång i sammanhang med köp äro enkla och klara. Ur denna synpunkt måste det anses olämpligt, om i förevarande hänseende skulle gälla olika regler för olika slags varor och olika regler allt efter det köpeskillingen över eller understiger 500 kronor. Särskilt torde konsekvenserna av sådana regler i straffrättsligt hänseende ingiva betänkligheter. Det kan knappast anses rimligt att — för att taga ett praktiskt exempel — den som avhänt sig en på avbetalning inköpt nyttighetsartikel skulle kunna dömas för förskingring under det att den som avhänt sig en på liknande sätt inköpt lyxvara alltid skulle gå fri från straff. Ej heller kan det anses tillfredsställande, att frågan huruvida en person gjort sig skyldig till ett brott eller ej skulle vara beroende därav, huruvida det avtalade priset för den egendom varmed han tagit befattning överstigit 500 kronor. Det må jämväl erinras, att av den omständigheten att priset i avbetalningskontraktet bestämts till visst belopp icke följer att köparen, om han av-

händer sig godset, måste anses hava förskingrat egendom till motsvarande värde. Förutom att priset icke alltid överensstämmer med värdet, är att märka, att köparen, när han avhänder sig godset, kan hava betalat en stor del av köpeskillingen, i vilket fall den säljaren tillskyndade förlusten i själva verket icke uppgår till mera än återstoden av köpeskillingen.

Ett av de uppslag som avvisats av kommerskollegium gick ut på att till 22 kap. 11 § strafflagen skulle fogas ett tillägg av innebörd att från förskingringsbrotten undantoges sådana fall, då en person avhänt sig gods som han inköpt på avbetalning; för straffrihet i dessa fall skulle dock kunna uppställas särskilda villkor, såsom att avbetalningspriset icke överstege ett i lagen angivet belopp och att någon viss del av köpeskillingen blivit gulden. Kommerskollegium har häremot anfört bland annat att ett dylikt undantag torde stämma illa överens med strafflagens konstruktion av förskingringsbrottet. Den som avhänt sig gods som han innehade på grund av avbetalningsköp skulle gå fri från straff, men likartat förfarande med t. ex. förhyrt eller lånat gods skulle alltjämt vara kriminaliserat. Mot vad kollegium sålunda anfört torde visserligen kunna göras den invändningen, att mellan det fall att någon förskingrar avbetalningsgods och det att någon förskingrar exempelvis förhyrt gods föreligger den måhända icke alldeles betydelselösa skillnaden, att i det förra fallet icke från början förelegat någon ovillkorlig skyldighet för innehavaren att återställa godset till ägaren — enligt avtalet har det varit avsett att äganderätten skulle övergå till köparen — men i det senare fallet varit klart att godset under alla förhållanden skulle återlämnas till den som hyrt ut detsamma. I allt väsentligt torde emellertid vad kommerskollegium anfört beträffande det ifrågasatta tillägget till den förevarande strafflagsbestämmelsen få anses riktigt.

Av styrelsen för Föreningen Sveriges landsfiskaler har väckts det förförslag, att förskingring av avbetalningsgods icke skulle lyda under allmänt åtal utan hänföras till målsägandebrott. Med hänsyn till det sätt på vilket med stöd av den nu gällande åtalsregeln polis- och åklagarmyndigheterna i stor utsträckning utnyttjas av säljarna av avbetalningsgods, torde det få anses naturligt att från deras sida yrkande om lagändring i detta hänseende framställes. Enligt vad som uppgivits har också på sina håll beträffande åtal för sådan förskingring varom nu är fråga utbildats den praxis, att åtal icke anställes om målsäganden förklarar sig avstå från talan samt att åklagarna i ömmande fall dröja med åtal för att lämna gärningsmannen tillfälle att anskaffa medel till gäldande av resterande köpeskillning och, om hans ansträngningar i sådant hänseende lyckas, låta frågan om åtal förfalla. Vad sålunda förekommer torde böttna i en känsla hos åklagarna att strafflagens nu förevarande bestämmelser i många fall vid tillämpning å förskingring av avbetalningsgods kunna leda till obilliga resultat.

Att beivrandet av ifrågavarande brott i de flesta fall icke kan sägas vara av någon egentlig betydelse för det allmänna torde jämväl vara obestridligt. Det synes då naturligt att låta frågan huruvida åtal skall komma till stånd bliva helt beroende av målsäganden. Denne har, om åtalet får ankomma på honom, att mot vart annat väga å ena sidan rättskränkningens storlek och betydelse för honom och å andra sidan de kostnader och det obehag — bland annat faran för rekonventionstalan — som anställande av åtal skulle medföra.

Med fog torde kunna antagas att en begränsning av åtalsrätten på sätt föreslagits skulle högst väsentligt minska ej allenast antalet åtal för förskingring av avbetalningsgods utan jämväl antalet förskingringar av dylikt gods. Otvivelaktigt skulle nämligen ändringen beträffande åtalsrätten komma att tvinga säljarna till en viss försiktighet, då det gäller att anskaffa köpare, och därmed rikta sin udd mot ett av grundfelen i avbetalningssystemet såsom det hos oss utvecklats. Om säljarna icke längre kunna påräkna att polismyndigheten står till förfogande för undersökning angående köparens förfarande med det sålda godset och de dessutom själva få bära kostnaden och obehaget av en eventuell rättegång mot köparen, torde det bliva nödvändigt för dem att innan köpeavtal slutes skaffa sig kännedom om köparens ekonomi och övriga förhållanden som kunna vara av betydelse. Detta torde i sin tur leda till att avbetalningsköp icke komma att avslutas med andra personer än sådana, som själva äro solventa eller som på grund av ställd borgen eller av annan anledning kunna med någorlunda stor säkerhet antagas komma att fullgöra sin betalningsskyldighet. Härmed skulle vinnas att sådana försäljningar till insolventa köpare som för närvarande i stor utsträckning giva upphov till förskingringsbrott icke skulle komma till stånd, åtminstone icke i tillnärmelsevis den omfattning som nu.

Naturligen förekomma fall då en köpare av avbetalningsgods gör sig skyldig till sådant förfarande emot sin kontrahent, att det måste anses önskvärt att i anledning av detsamma ingripande från polismyndighetens sida kommer till stånd. Så är t. ex. händelsen om köparen ingått avtalet, oaktat han måste räkna med att han ej kan fullgöra det, och sedermera avhänder sig godset. I dylika fall torde emellertid, om icke klart bedrägeri föreligger, förfarandet dock stå så nära sådant brott att polismyndigheten måste anses berättigad och skyldig att upptaga saken till undersökning för att kunna konstatera huruvida bedrägeri föreligger. Skulle så vara fallet, ankommer det nämligen på allmän åklagare att utföra åtal. I själva verket torde polismyndigheten, om den föreslagna ändringen av åtalsrätten beträffande förskingring av avbetalningsgods genomföres, erhålla just den rörelsefrihet som måste anses önskvärd; den kan avvisa de enkla förskingringsfallen och kan på nyss angivet skäl, därest en köpare av avbetalningsgods gjort sig skyldig till ett förfarande

av mera grov beskaffenhet, upptaga saken till undersökning och därigenom lämna säljaren den hjälp varpå han skäligen kan göra anspråk.

Mot förslaget att ändra åtalsrätten på angivet sätt kan anmärkas att det ej stämmer väl överens med rättsutvecklingen, vilken tenderar mot en utvidgning av den offentliga åtalsrätten. Riktigheten härav kan icke bestridas, men anmärkningen torde ej böra tillerkännas avgörande betydelse, då en ändring på förevarande punkt med all sannolikhet kan förväntas bliva till verkiigt gagn. Vad angår de tidigare vidtagna ändringarna i åtalsrätten beträffande förskingringsbrott är att märka, att vid dessa ändringar uppmärksamheten tydligen varit riktad på andra former av förskingring än den varom nu är fråga.

Att förfaranden hänförliga under en viss straffbestämmelse i en del fall höra under allmänt åtal men i andra äro förbehållna målsägandens åtalsrätt är ingen nyhet för strafflagen. En dylik uppdelning av åtalsrätten förekommer redan nu, bland annat i 22 kap. 21 §.

Därest åtalsrätten vid förskingring av avbetalningsgods skall inskränkas, uppkommer fråga huruvida anledning finnes att göra skillnad mellan »små» och »stora» avbetalningsaffärer, för vilken händelse den i lagen om avbetalningsköp gällande tretusenkronorsgränsen väl låge närmast till hands. Emot införandet av en sådan gräns när det gäller åtalsrätten tala emellertid samma skäl som kunna åberopas emot förslaget att låta straffbarheten bero därav, huruvida det överenskomna priset för det förskingrade avbetalningsgodset under- eller överstigit ett visst angivet belopp.

Vad som anförts angående förslaget att åtalsrätten vid förskingring av avbetalningsgods skulle förbehållas målsäganden torde giva vid handen att förslaget, om det genomföres, kan förväntas komma att medföra mycket beaktansvärda fördelar. Det förefaller icke ens uteslutet att de anmärkta olägenheterna vid avbetalningshandeln härigenom skola i så avsevärd mån avlägsnas att ytterligare åtgärder i sådant syfte skola finnas ej erforderliga. I varje fall synes det befogat att någon tid avvakta verkningarna av den nu ifrågasatta lagändringen innan andra och mera vittgående åtgärder vidtagas. Jag anser således anledning icke föreligga att nu upptaga till behandling de av kommerskollegium och de flesta i ärendet hörda avstyrkta förslagen att meddela särskilda bestämmelser som reglera agentverksamheten och att låta rätten att driva försäljning på avbetalning bliva beroende av offentlig myndighets tillstånd. Ej heller torde finnas skäl att nu närmare än som skett beröra övriga framkomna uppslag.

Den särskilda åtalsregeln — vilken skall införas i 22 kap. 21 § strafflagen — synes böra givas den lydelse, att brott varom i 11 § förmäles ej må åtalas av annan än målsägande, där gärningsmannen kommit i besitt-

ning av godset på grund av avtal enligt vilket äganderätten skall övergå å honom sedan för godset betingad betalning blivit helt eller delvis erlagd. Till avtal som sålunda omförmälas skola tydligen hänföras ej allenast avtal som av parterna själva betecknats såsom avbetalningsköp, utan jämväl avtal som erhållit annan benämning, t. ex. hyresavtal, men i realiteten innebära antingen köp eller ock köp i förening med annan rättshandling. Dessutom är att märka, att det med den föreslagna lydelsen icke blir en förutsättning för bestämmelsens tillämplighet att den för det förskingrade godset avtalade betalningen skolat erläggas i särskilda poster. Åtalsrätten förbehålles målsäganden ensam jämväl i ett sådant fall att avtalet — såsom ej torde vara ovanligt vid försäljning på auktion — allenast innehållit, att betalning skolat erläggas inom viss tid samt att äganderätten till dess betalning erlagts skulle förbliva hos säljaren. Anledning synes icke föreligga att i det hänseende varom nu är fråga göra skillnad mellan dylika avtal och rena avbetalningsköp. — Såsom förut angivits skall den i lagen om avbetalningsköp upptagna tretusenkronorsgränsen icke äga tillämpning beträffande begränsningen av åtalsrätten. Jämväl i fall då priset överstigit 3,000 kronor skall sålunda åtalsrätten vara förbehållen målsäganden ensam.

Den nya åtalsregeln föreslås skola träda i kraft den 1 juli 1934. Särskilt övergångsstadgande synes ej vara erforderligt. Bestämmelsen i 14 § strafflagens promulgationsförordning torde nämligen kunna analogiskt tillämpas. Enligt denna bestämmelse må allmän åklagare tala å brott av ifrågavarande slag som förövats innan den nya åtalsregeln blivit gällande endast om åtalet anställt före den 1 juli 1934.

Brukande av mått eller vikt, som icke behörigen justerats, m. m.

Av chefen för finansdepartementet har förut i dag anmälts fråga angående ny lagstiftning om mått och vikt. Såsom därvid berörts har på grundval av ett utav särskilda sakkunniga avgivet betänkande inom finansdepartementet utarbetats förslag till lag om mått och vikt. Sagda betänkande innefattar jämväl förslag till *lag om ändrad lydelse av 22 kap. 5 och 21 §§ strafflagen*.

I 1 mom. av 22 kap. 5 § strafflagen stadgas straff för den som med uppsåt gör orätt i mätande, vägande eller räknande vid handel eller eljest, då varor emottagas eller avlämnas, och i 2 mom. givas särskilda straffbestämmelser för de fall att vissa offentliga funktionärer beträdas med sådant brott som nu nämnts. Beträffande dessa moment avser förslaget ej någon ändring. I 3 mom. av samma paragraf stadgas: »Brukar någon vid handel, eller eljest, då varor efter mått eller vikt skola avlämnas eller emottagas, sådant mått eller vikt, som ej är behörigen stämplat eller märkt; straffes, ändå att han om ont

uppsät ej övertygad varder, med böter, högst etthundra riksdaler.» Slutligen stadgas i 4 mom.: »Var måttet eller vikten behörigen stämplat eller märkt, men ej omjusterat, där sådan åtgärd skolat äga rum; bötes ock, om det oriktigt befinnes, efter ty nu sagt är.» — Åtalsrätt för brott jämlikt 3 mom. tillkommer enligt 22 kap. 21 § strafflagen ej annan än målsägande, där ej brottet skett »i kronans magasiner, vid in- och utlastning å fartyg, eller i öppna bodar eller magasiner, där handel och rörelse idkas».

Nu omnämnda bestämmelser i strafflagen, vilka ej undergått någon ändring sedan strafflagens tillkomst, överensstämma i sak helt med motsvarande stadganden i den dessförinnan gällande förordningen den 7 september 1858 om förfalskning, så ock om bedrägeri och annan oredlighet. Bestämmelserna ha utformats i nära anslutning till föreskrifterna i stadgan den 31 januari 1855 om mått och vikt. Sistnämnda författning upptog sålunda förbud mot att i handel, uppbörd och leverering begagna mätstockar, målkärl eller vikter, som ej vore vederbörligen justerade och med kronomärke försedda samt påstämplade till deras innehåll jämte justerarens namn och årtalet då justering skett. Beträffande omjustering föreskrevs, att längdmått, målkärl och vikter, som begagnades i kronans magasiner eller vid in- och utlastning å fartyg eller i öppna bodar eller magasiner, där handel och rörelse idkades, skulle omjusteras inom vissa angivna perioder. Härutöver stadgades, att längdmått, målkärl och vikter, vilka undergått reparation eller på annat sätt vederligen förändrats, skulle ånyo justeras, innan de finge brukas vid handel, uppbörd eller leverering. För sistnämnda fall användes sålunda icke benämningen omjustering. Beträffande justeringsplikt för vågar upptog författningen allenast en föreskrift, enligt vilken justerat besman finge under vissa förutsättningar användas. Därjämte medgavs emellertid, att av justerare godkända bro- och decimalvågar finge under närmare angivna villkor komma till användning. Av en samtidigt med författningen utfärdad instruktion för justerare av mått och vikt framgår, att jämväl sålunda godkända bro- och decimalvågar skulle åsättas justeringstecken.

I nästföljande författning på området, förnyade stadgan den 10 november 1865 angående mått och vikt, ha föreskrifterna om justeringsplikt och omjustering givits en lydelse, som än mera än lydelsen av motsvarande stadganden i 1855 års stadga överensstämmer med ordalagen i nämnda lagrum i strafflagen. I fråga om påföljd för överträdelse av berörda föreskrifter hänvisades i 1865 års stadga till vad strafflagen därutinnan bestämde.

I senare förordningar om mått och vikt, sålunda förordningen den 22 november 1878 samt den ännu gällande förordningen av den 9 oktober 1885, ha däremot införts särskilda ansvarsbestämmelser för överträdelse av föreskrifter om justeringsplikt m. m., avsedda att tillämpas i fall, där gärningen ej är straffbar enligt allmänna strafflagen. Sålunda stadgas

i 1885 års förordning § 47 mom. 1 bötesstraff, högst 50 kronor, för överträdelse av föreskrifterna i § 5 mom. 1, enligt vilka — bortsett från viss undantagsbestämmelse — vid handel eller eljest, då varor skola avlämnas eller mottagas efter mått eller vikt, icke må nyttjas andra redskap för mätning eller vägning än de, som här i riket blivit i vederbörlig ordning justerade. Vidare sägs i § 47 mom. 2, att enahanda ansvar som i mom. 1 stadgas skall ådömas, om mätnings- eller vägningsredskap, som icke undergått föreskriven justering eller omjustering, anträffas å något av de ställen, vilka omförmälas i förordningens § 7 mom. 2, d. v. s. i kronans magasin, vid in- och utlastning å fartyg, på allmänna försäljningsplatser eller i öppna bodar eller magasin, där handel och rörelse idkas. Med redskap för mätning och vägning skall — enligt stadgande i § 5 mom. 2 — i förordningen förstås längdmått, mälkärl, vedmått, vikter och vågar. Såsom omjustering betecknas i förordningen *dels* periodisk omjustering, som — med visst undantag — är föreskriven beträffande mått och vikter, vilka nyttjas i kronans magasin, vid in- och utlastning å fartyg, på allmänna försäljningsplatser eller i öppna bodar eller magasin, där handel och rörelse idkas (§ 7 mom. 2), *dels ock* förnyad justering i vissa fall av felaktiga redskap. I sistnämnda hänseende föreskrives i § 7 mom. 1 i fråga om justerade mätnings- och vägningsredskap, som brukas vid handel eller eljest, då varor skola avlämnas eller mottagas efter mått eller vikt, att om dylikt redskap undergått sådan förändring, att dess avvikelse från det rätta är större än som enligt förordningen medges, redskapet skall vara underkastat omjustering, som bör ske ofördröjligen efter erhållen kännedom om redskapets oriktiga beskaffenhet. Härjämte må nämnas, att förseelser, som äro att bedöma enligt 1885 års förordning, höra under allmänt åtal.

Rörande det förslag till lag om mått och vikt, som nu utarbetats inom finansdepartementet, må här erinras, hurusom överträdelse av föreskrift i förslagets 8, 11 eller 12 § avsetts skola jämlikt 15 § förskylla böter från och med 5 till och med 100 kronor. Straff enligt lagen om mått och vikt skulle dock ej ådömas, därest gärningen vore belagd med straff enligt allmänna strafflagen. För närmare angivande av det straffbara området torde jag få i korthet redogöra för de bestämmelser i nyssnämnda lagförslag, som i sådant hänseende äro av betydelse. I 8 § regleras skyldigheten att nyttja justerade mätnings- och vägningsredskap. Sålunda föreskrives i första stycket av nämnda paragraf, att vid mätning eller vägning, som företages i statlig verksamhet, i yrkesmässig handel eller rörelse eller å allmänt tillgänglig försäljningsplats och som skall ligga till grund för beräkning av ekonomiskt anspråk efter mått eller vikt, såsom regel icke må nyttjas andra mätnings- eller vägningsredskap än sådana, som här i riket blivit vederbörligen justerade för användning, varom fråga är. Det må erinras, att begreppet mätnings- och vägningsredskap i förslaget definierats synnerligen vidsträckt. Härutinnan ävensom be-

träffande de av denna definition påkallade undantagen från justeringsplikt torde jag få hänvisa till den framställning, som lämnats av chefen för finansdepartementet. Med justering av mätnings- och vägningsredskap förstås i förslaget av vederbörlig myndighet företagen åtgärd, varigenom redskapet undersökes och godkännes samt stämplas med stadgade justeringstecken. Uttrycket »vederbörligen justerade» i 8 § innefattar emellertid på grund av förslagets terminologi jämväl krav på att redskapet skall ha undergått omjustering, där så enligt förslaget skolat ske. Härvid åsyftas dock endast periodisk omjustering. Dylik omjustering är, med undantag för vågar, föreskriven beträffande samtliga slags justerade redskap, som nyttjas i fall, då enligt 8 § användande av justerade redskap är föreskrivet. Att endast sådant redskap må nyttjas, som blivit justerat för »användning, varom fråga är», syftar på, att redskap må kunna justeras allenast för tillgodoseende av särskilda behov. Ett dylikt särskilt mätnings- eller vägningsredskap skulle ej få nyttjas vid mätning eller vägning, som i 8 § första stycket avses, om ej därvid tillgodosåges just sådant särskilt behov, som föranlett redskapets justering. I förslagets 11 § första stycket stadgas förbud att i fall, då användande av justerade redskap är föreskrivet, nyttja justerat redskap, som genom förändring blivit behäftat med icke tillåtet fel. Har redskapet reparerats, må det icke nyttjas innan nyjustering skett eller, där redskapet icke utan olägenhet kan insändas till justeringsmyndigheten, innan detsamma anmälts till nyjustering. Straff för användande av vederbörligen justerat men oriktigt redskap skulle dock ådömas endast, då gärningen skett med vetskap om redskapets oriktiga beskaffenhet. I 12 § meddelas slutligen åtskilliga föreskrifter beträffande allmänt tillgängliga försäljningsplatser, där varor avlämnas efter mått eller vikt. Sålunda stadgas bland annat, att å dylik plats ej må finnas mätnings- eller vägningsredskap, som *kan* användas vid mätning eller vägning för beräkning av ekonomiskt anspråk efter mått eller vikt i den å platsen bedrivna rörelsen men som lagligen icke *må* för detta ändamål nyttjas. Såsom exempel å redskap, som på grund härav ej må finnas å plats som i stadgandet avses, må nämnas ojusterade redskap, redskap vilka icke omjusterats inom tid som avses i förslagets 9 § ävensom redskap med icke tillåtna fel. Förbudet skulle dock enligt vad i paragrafen angives icke ha avseende å redskap, som yrkesmässigt hållas till salu eller som uppenbarligen finnas å platsen för annan användning än nyss sagts. Ej heller skulle förbudet gälla i fråga om vissa förvarings- och transportkärl samt sedvanligt emballage. Straff skulle vidare ej ådömas för innehav av vederbörligen justerat men oriktigt redskap med mindre förseelsen skett med vetskap om redskapets oriktiga beskaffenhet. Utöver vad nu framhållits må erinras, att enligt förslaget med »stämpling» avses anbringande å ett redskap av stadgade justeringstecken, under det att »märkning» i förslaget användes i fråga om de tecken, som av justeringsmyndighet kunna åsät-

tas förvarings- och transportredskap till utmärkande av redskapets rymd m. m. utan att därvid emellertid är fråga om redskapets justering. Slutligen må nämnas, att förseelser mot lagens föreskrifter skulle höra under allmänt åtal.

Nu angivna bestämmelser i det inom finansdepartementet upprättade lagförslaget överensstämman i stort sett med vad de sakkunniga föreslagit. Dock må nämnas, att området för justeringsplikten enligt de sakkunniga angivits mera vidsträckt samt att de sakkunniga föreslagit periodisk omjustering även för vågar. Enligt de sakkunnigas förslag till lag om ändrad lydelse av 22 kap. 5 och 21 §§ strafflagen skulle 3 och 4 mom. av förstnämnda paragraf upphöra att gälla samt ur den senare paragrafen utgå vad som däri finnes upptaget angående åtalsrätt för brott enligt 5 § 3 mom.

De sakkunniga anföra härutinnan följande:

Dualismen mellan strafflagen och 1885 års förordning hade ej varit ägnad att bringa reda och ordning i straffbestämmelserna på förevarande område. De sakkunniga ville av sådan anledning föreslå, att straffbestämmelserna sammanfördes på ett ställe. Som ifrågavarande förseelser — på sätt framginge bland annat av 1931 års lagstiftning om dagsböter — vore att betrakta som s. k. ordningsförseelser, syntes det lämpligaste vara, att samtliga straffbestämmelser samlades i lagen om mått och vikt och att alltså hithörande stadganden i strafflagen utginge. Den i 22 kap. 21 § strafflagen stadgade inskränkningen i allmän åklagares åtalsrätt i vad anginge brott enligt 5 § 3 mom. syntes likaledes böra bortfalla, enär i åtskilliga fall målsägande vid ifrågavarande förseelser icke funnes, eller i allt fall sällan syntes begagna sin talerätt. De sakkunniga ville påpeka, att i 22 kap. 21 § strafflagen icke bland de ställen, för vilka allmän åklagares åtalsrätt gällde, upptoges »allmänna försäljningsplatser», ehuru dessa i 1885 års förordning beträffande omjusteringsplikten jämställdes med »kronans magasin» jämte övriga i nyssnämnda lagrum uppräknade platser. Det syntes de sakkunniga, att den allmänna åtalsrätten i varje fall borde omfatta även de allmänna försäljningsplatserna.

I yttranden, som på sätt omnämnts av chefen för finansdepartementet avgivits över de sakkunnigas betänkande, har förevarande lagförslag icke föranlett någon erinran.

Det må anmärkas, att professorn Johan C. W. Thyren i sitt förberedande utkast till strafflag, speciella delen, IV, avhandlande vissa av förnögenhetsbrotten, upptagit ett stadgande om straff för den, som uppsåtligen gör orätt i mätande, vägande eller räknande, då varor emottagas eller avlämnas, varemot straffbestämmelser, motsvarande de i 22 kap. 5 § 3 och 4 mom. strafflagen upptagna, icke återfinnas i utkastet. I motiven (sid. 134) anföres härom, att sistnämnda stadganden vore tydliga politiförseelser och följaktligen, jämlikt den i utkastet följda principen, förbigåtts.

Av den lämnade redogörelsen torde framgå, att det föreliggande förslaget till lag om mått och vikt icke bör genomföras utan att samtidigt vissa ändringar komma till stånd i 22 kap. 5 § strafflagen. Paragrafens 1 och 2 mom. synas härvid kunna kvarstå oförändrade. Härav följer, att därest förutsättningarna för tillämpning av nämnda moment föreligga, straffbestämmelsen i lagen om mått och vikt icke blir tillämplig. Innehållet i 3 och 4 mom. lär däremot icke stå väl i överensstämmelse med den föreslagna nya lagstiftningen. Då det här är fråga om rena ordningsföreseelser, kan jag ansluta mig till de sakkunnigas förslag att dessa moment upphävas; såsom jag redan nämnt har i stället i förslaget till lag om mått och vikt upptagits fullständiga straffbestämmelser. Därest nämnda moment upphävas, bör den i 22 kap. 21 § strafflagen upptagna särskilda bestämmelsen om åtalsrätten vid förseelse enligt 3 mom. även utgå. Eftersom förslaget till lag om mått och vikt — i likhet med 1885 års förordning — icke upptager några särskilda bestämmelser om åtalsrätten, innebär detta en utvidgning av den allmänna åtalsrätten. Med hänsyn till det sätt på vilket justeringsplikten i lagförslaget begränsats synes emellertid intet vara att erinra häremot. — De nu föreslagna ändringarna torde liksom förslaget till lag om mått och vikt böra träda i kraft den 1 juli 1935.

Föredraganden uppläser härefter förslag till *lag om ändrad lydelse av 22 kap. 5 och 21 §§ strafflagen* av den lydelse *bilaga A*¹ till detta protokoll utvisar samt hemställer, att lagrådets utlåtande över förslaget måtte för det i § 87 regeringsformen avsedda ändamål inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Gösta Tidelius.

¹ Denna bilaga, vilken är lika lydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

Bilaga B.

Antal under åren 1916—1930 från statens fångvårdsanstalter frigivna och vid utgången av år 1930 å samma anstalter kvarvarande fångar, vilka ådömts straff för bedrägeri eller förskingring i samband med avbetalningsaffärer.¹

År då vederbörande blivit dömda	Antal fångar straffade för						Summa	
	bedrägeri		förskingring		bedrägeri och förskingring		män	kvinnor
	män	kvinnor	män	kvinnor	män	kvinnor		
1914	1	—	—	—	—	—	1	—
1915	1	—	2	—	—	—	3	—
1916	—	—	3	—	—	—	3	—
1917	2	—	1	2	1	—	4	2
1918	1	—	2	—	—	—	3	—
1919	2	—	4	—	1	—	7	—
1920	1	—	4	—	2	—	7	—
1921	5	—	10	—	4	—	19	—
1922	3	—	6	—	3	—	12	—
1923	1	—	11	—	1	—	13	—
1924	8	—	18	1	2	2	28	3
1925	8	—	32	—	4	—	44	—
1926	18	1	40	—	8	1	66	2
1927	10	2	77	4	28	—	115	6
1928	27	2	77	2	13	1	117	5
1929	11	—	97	—	20	—	128	—
1930 ²	8	3	77	1	12	—	97	4
Summa	107	8	461	10	99	4	667	22

¹ Uppgifter saknas angående åren 1928—1930 från kronohäktena i Haparanda, Hudiksvall och Visby Irigivna samt vid utgången av år 1930 å samma anstalter kvarvarande fångar vilka dömts för brott av här ifrågavarande slag.

² I siffrorna för 1930 ingå ej de personer, som dömts nämnda år men icke före årets utgång intagits å fångvårdsanstalt.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 5 februari 1934.

Närvarande:

justitierådet EKLUND,
regeringsrådet ASCHAN,
justitieråden GREFBERG,
FORSSMAN.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 26 januari 1934, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om ändrad lydelse av 22 kap. 5 och 21 §§ strafflagen*. I samband därmed hade till lagrådet för kännedom vid förslaget granskning överlämnats utdrag av protokollet över finansärenden, hållet i statsrådet samma den 26 januari, angående ny lagstiftning om mått och vikt jämte därvid fogade två förslag till lag om mått och vikt.

Förstnämnda förslag, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits, i den del det avser upphävande av de i 5 § 3 och 4 mom. upptagna bestämmelserna om straff för brukande av mått eller vikt som icke behörigen stämplats, märkts eller omjusterats ävensom härav föranledd ändring i 21 §, av hovrättsassessorn Erik Gustav Söderlund och i övrigt av byråchefen för lagärenden i justitiedepartementet, hovrättsrådet G. A. Eriksson.

Lagrådet lämnade förslaget utan anmärkning.

Ur protokollet:
Ragnar Kihlgren.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 9 februari 1934.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och handelsdepartementen anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Schlyter, lagrådets den 5 februari 1934 avgivna utlåtande över det den 26 januari 1934 till lagrådet remitterade förslaget till *lag om ändrad lydelse av 22 kap. 5 och 21 §§ strafflagen*; därvid föredraganden hemställer att förslaget, som av lagrådet lämnats utan anmärkning, måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

H. Stefenson.